

Vlaams
Parlement

ingediend op **909** (2020-2021) – Nr. 1
22 juli 2021 (2020-2021)

Nota van de Vlaamse Regering

ingediend door viceminister-president Ben Weyts

Visienota over de invoering
van een toelatingsexamen
voor de inschrijving
in een bacheloropleiding
in het studiegebied Diergeneeskunde

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Visienota

De invoering van een toelatingsexamen voor de inschrijving in een bacheloropleiding in het studiegebied Diergeneeskunde

1. Samenvatting

In uitvoering van het Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2019-2024, de Beleidsnota Onderwijs 2019-2024 en de Beleids- en begrotingstoelichting Onderwijs en Vorming voor het begrotingsjaar 2021 wordt in deze nota voorgesteld om, naar analogie met de toelatingsexamens arts en tandarts, voor de bacheloropleidingen diergeneeskunde een toelatingsexamen in te richten vanaf het academiejaar 2023-2024. Deze nota start met een korte historiek en probleemschets en gaat dan verder concreet in op een toelatingsexamen voor de bacheloropleidingen diergeneeskunde. Een werkgroep buigt zich momenteel nog over een aantal openstaande vragen in het kader van de verdere concretisering van dit examen. De input van deze werkgroep zal worden meegenomen bij de decretale verankering van het toelatingsexamen diergeneeskunde. Een overzicht van de toekomstig te ondernemen stappen sluit deze nota af.

2. Situering

In het Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2019-2024¹ is de volgende bepaling opgenomen inzake de opleiding diergeneeskunde:

In navolging van buitenlandse voorbeelden, beperken we via een numerus clausus of fixus het aandeel buitenlandse studenten voor de opleidingen Diergeneeskunde en Geneeskunde.

Eenzelfde bepaling is opgenomen in de Beleidsnota Onderwijs 2019-2024²:

Ik beperk via een numerus clausus of fixus het aandeel buitenlandse studenten voor de opleidingen Diergeneeskunde en Geneeskunde. Ik volg hiermee buitenlandse voorbeelden.

Een instroombeperking enkel voor buitenlandse studenten is echter niet in overeenstemming met de EU-bepalingen. Het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie 2012/C 326/01 verbiedt discriminatie op grond van nationaliteit. Dit impliceert dat EU-onderdanen uit EU-lidstaten aan alle hogeronderwijsinstellingen binnen de EU kunnen studeren onder dezelfde voorwaarden als inwoners van het land waar de hogeronderwijsinstelling zich bevindt. Op grond van objectieve redenen kunnen hierop uitzonderingen toegestaan worden, maar deze zijn zeer beperkt (bijvoorbeeld een tekort in bepaalde medische beroepen omdat te veel afgestudeerden terugkeren naar hun land om daar het beroep uit te oefenen).

In de Beleids- en begrotingstoelichting Onderwijs en Vorming voor het begrotingsjaar 2021 werd wel opgenomen dat samen met het onderwijsveld de noodzaak, invulling en randvoorwaarden van een toelatingsexamen diergeneeskunde worden nagegaan. In dat kader hebben de Universiteit Gent en de Universiteit Antwerpen een voorstel uitgewerkt voor het invoeren van een toelatingsexamen voor de bacheloropleiding diergeneeskunde, naar analogie met de toelatingsexamens arts en tandarts.

De Universiteit Antwerpen en de Universiteit Gent zijn de enige universiteiten in Vlaanderen die de bevoegdheid hebben om een opleiding diergeneeskunde aan te bieden. De Universiteit Antwerpen biedt overeenkomstig artikel II.80 van de Codex Hoger Onderwijs in het studiegebied Diergeneeskunde de bacheloropleiding diergeneeskunde aan, de Universiteit Gent biedt overeenkomstig artikel II.81 de bachelor- en de masteropleiding diergeneeskunde aan binnen het

¹ Regeerakkoord Vlaamse Regering 2019-2024, p 40, [31742 \(vlaanderen.be\)](https://www.vlaanderen.be)

² Beleidsnota Onderwijs 2019-2024, ingediend door Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, ingediend in het Vlaams Parlement op 8 november 2019, p 63 en 77, [32245 \(vlaanderen.be\)](https://www.vlaanderen.be)

studiegebied Diergeneeskunde. Zowel de bachelor- als de masteropleiding hebben een studieomvang van 180 studiepunten. Er is een rechtstreekse toegang van de bachelor diergeneeskunde van de Universiteit Antwerpen tot de master diergeneeskunde van de Universiteit Gent.

Voor de toelating tot de bachelor- en masteropleiding in de diergeneeskunde gelden momenteel de algemene en afwijkende toelatingsvoorwaarden, zoals opgenomen in de Codex Hoger Onderwijs (artikel II.178 en II.179 van de Codex Hoger Onderwijs). Daarnaast wordt de inschrijving in de bacheloropleiding diergeneeskunde ook afhankelijk gemaakt van de deelname aan een verplichte, niet-bindende toelatingsproef (een ijkingsstoets) (artikel II.188/1 van de Codex Hoger Onderwijs). De student wordt wel verplicht deel te nemen aan de toets, maar kan ongeacht zijn resultaten op de toets starten in de opleiding.

Op de vrije toegang tot het hoger onderwijs zijn er momenteel de volgende uitzonderingen:

- de toelatingsexamens arts en tandarts (artikel II.187 van de Codex Hoger Onderwijs);
- de artistieke toelatingsproef in de studiegebieden Audiovisuele en beeldende kunst, en Muziek en podiumkunsten (artikel II.186 van de Codex Hoger onderwijs).

Daarnaast zijn er de verplichte, niet-bindende toelatingsproeven³:

- de instaptoets lerarenopleiding;
- de ijkingsstoetsen voor een aantal bacheloropleidingen.

Voor de opleidingen geneeskunde en tandheelkunde zijn de instroombeperkingen gebaseerd op de (federale) contingentering van het beroep arts en tandarts, voor de kunstopleidingen op de nood aan intrinsieke aanwezigheid van talent en voldoende affiniteit met de kunstvorm.

3. Totstandkoming van de visienota – beknopte historiek van het dossier

De discussie over het al dan niet invoeren van een instroombeperking voor de opleiding diergeneeskunde is niet nieuw. De aanleiding voor deze discussie was steeds de sterke continue toename van het aantal studenten vanaf het begin van de jaren '70 aan de Universiteit Gent, gevolgd door een continue stijging sinds de jaren '90 aan beide universiteiten. Terwijl men in het begin van de jaren '90 aan de Universiteit Gent tussen de 700 en 800 studenten telde, was dit aantal opgelopen naar ongeveer 1.800 studenten in 2019. Aan de Universiteit Antwerpen telde men in het begin van de jaren '90 tussen de 100 en 150 studenten, in 2019 was dit aantal opgelopen tot bijna 600 studenten. Deze groeiende interesse voor de diergeneeskunde vond ook plaats in andere Europese landen, maar als reactie hierop werden in de meeste landen selectiesystemen ingevoerd.

Ondanks het steeds toenemende aantal studenten bleven de opleidingen hun uiterste best doen om de kwaliteit te garanderen. Dit resulteerde onder meer in de accreditatie van de bacheloropleiding diergeneeskunde van de Universiteit Antwerpen in 2010 door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)⁴ en van de bachelor- en masteropleiding van de Universiteit Gent in

³ BVR van 23 februari 2018 tot vastlegging van de lijst van de bacheloropleidingen waarvoor deelname aan een niet-bindende toelatingsproef een voorwaarde voor inschrijving is

⁴ NVAO, Universiteit Antwerpen, Bachelor in de diergeneeskunde, 4 augustus 2010
[Scannen naar e-mail \(nvaonet\)](mailto:nvaonet)

2013 door de European Association of Establishments for Veterinary Education (EAEVE), waardoor de faculteit Diergeneeskunde van de UGent een volledige EAEVE accreditatie ontving⁵. In de beide rapporten wordt de problematiek van de groeiende studentenaantallen en het ontbreken van een instroombeperking aangekaart. Er wordt gesteld dat het ontbreken van een toelatingsexamen heeft geleid tot een grote heterogene studentenpopulatie, met studenten die niet steeds de geschikte vooropleiding en/of motivatie hebben om te starten in de bachelor diergeneeskunde, en met een groot aandeel buitenlandse studenten, in hoofdzaak Nederlanders. Er wordt ook ingegaan op het lage studierendement in de opleiding (met een significante afwijking ten opzichte van het gemiddelde van vergelijkbare opleidingen). Ook wordt in het rapport van de Universiteit Antwerpen aangegeven dat het aantal personeelsleden nog juist aanvaardbaar is, maar dat er wel een onevenwichtige situatie dreigt te ontstaan door de hoge instroom in het 1ste bachelorjaar. Het EAEVE-rapport (Universiteit Gent) stelt dat een toename van het aantal personeelsleden nodig is om het onderwijsniveau te garanderen. Zeker op het gebied van de praktijklessen stellen zich problemen (lessen moeten meermaals en op verschillende momenten gegeven worden, de groeps grootte) en zijn de limieten bereikt. Dit EAEVE rapport gaat ook in op het teveel aan dierenartsen, ten gevolge van de grote instroom en pleit expliciet voor een toelatingsexamen.

In 2017 werd een resolutie ingediend bij het Vlaams Parlement betreffende de instroom in de opleiding bachelor of Science in de Diergeneeskunde, de doorstroom bij de bachelor- en masteropleidingen uit het studiegebied Diergeneeskunde, en de uitstroom uit de opleiding Master of Veterinary Medicine in de Diergeneeskunde⁶. In deze resolutie werd gevraagd naar een onderzoek dat zich focust op a) de elementen en processen die de instroom, doorstroom en uitstroom beïnvloeden bij de studenten in de opleidingen uit het studiegebied Diergeneeskunde; b) de mogelijke en gewenste maatregelen die bestaande initiatieven ten aanzien van de instroom, de doorstroom en de uitstroom kunnen aanvullen en versterken en c) het in kaart brengen van de kostprijs van die opleidingen en de analyse van verschillende financieringsscenario's die mogelijk ook kunnen uitgaan van een daling van het aantal studenten. Ook werd gevraagd om het bereik van de verplichte, niet-bindende toelatingsproeven, zoals die nu in de vorm van 'ijkingstoetsen' worden opgezet in de universitaire STEM-opleidingen, prioritair en op korte termijn uit te breiden naar de opleidingen Diergeneeskunde. Hierbij aansluitend wensen de parlementsleden dat de resultaten en de evaluatie van de verplichte, niet-bindende toelatingsproef als uitgangspunt genomen worden voor verdere beleidskeuzes.

In opvolging van deze resolutie heeft de VLIR prioritair werk gemaakt van een verplichte, niet-bindende toelatingsproef voor diergeneeskunde. De resultaten op deze proef zijn adviserend en niet bindend. De proef heeft niet tot doel de instroom te beperken, maar wel om de instroom te verbeteren, toekomstige studenten te positioneren ten opzichte van de verwachte startcompetenties en de student te ondersteunen in de reflectie over de voorgenomen studiekeuze en de beschikbare remediëring.

⁵ EAEVE, Report on the stage 1 evaluation visit to the Faculty of Veterinary Medicine, Ghent, Belgium, 15-19 April, 2013

[53e8cf99e49a5_rapport_UGent_Diergeneeskunde.pdf \(nvaio.net\)](https://www.nvaio.net/53e8cf99e49a5_rapport_UGent_Diergeneeskunde.pdf)

⁶ <https://www.vlaamsparlement.be/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1208004>

Sinds academiejaar 2019-2020 is de deelname aan een niet-bindende toelatingsproef verplicht voor de bacheloropleiding diergeneeskunde⁷. Bij de eerste verplichte afname in 2019 namen 549 kandidaat-studenten deel. Het aantal buitenlandse deelnemers, in hoofdzaak Nederlanders, bedroeg 214. De buitenlandse deelnemers slaagden in totaal minder vaak (23,4%) op de toets dan de Belgen (31,9%). Uiteindelijk schreven 511 studenten zich in de opleiding in (472 na deelname aan de ijkingstoets, 39 werden toegelaten via de uitzonderingscommissie). Uit de resultaten van het gebruikersonderzoek blijkt dat de invloed van de ijkingstoetsscore op inschrijving in de opleiding volgens ingeschreven studenten eerder gering is (6% geeft aan dat de score een rol speelde en 19% dat het een beetje meespeelde).

Bij de tweede verplichte afname in 2020 vulden 477 studenten de toets in. De gemiddelde totaalscore lag op 7/20 en in totaal slaagde 26% van de deelnemers. Het aantal buitenlandse deelnemers bedroeg 192. Zij slaagden ook dit jaar minder vaak dan Belgen (18,2 % tegenover 31,2%). In totaal schreef 65,6% van de ijkingstoetsdeelnemers zich in voor de opleiding diergeneeskunde. Er blijken geen verschillen in inschrijfgedrag te zijn tussen de verschillende groepen: studenten met een score van minder dan 5 op 20 schrijven even vaak in als deelnemers met een score van 10 of meer op 20.

Tot op heden heeft de deelname aan een verplichte, niet-bindende toelatingsproef voor de bacheloropleiding in de diergeneeskunde geen significante impact gehad op het aantal startende studenten diergeneeskunde. Hierbij moet uiteraard wel rekening gehouden worden met het gegeven dat deze verplichte proef maar voor het eerst afgenomen werd in 2019-2020.

De volgende EAEVE visitatie van de opleidingen diergeneeskunde van de Universiteit Gent en de Universiteit Antwerpen is ingepland voor 2023. Het interim-rapport, bij monde van de ECOVE (European Committee of Veterinary Education, het finale beslissingsorgaan van de EAEVE), bevestigt de boodschap van EAEVE in het visitatierapport van 2013 dat concrete maatregelen moeten genomen worden om het aantal beginnende studenten te beperken (zie document als bijlage).

Ten gevolge van de passages in het Regeerakkoord en de Beleidsnota Onderwijs, de beleids- en begrotingstoelichting bij de begroting 2021, de beperkte impact van de verplichte, niet-bindende toelatingsproef en rekening houdend met het mogelijke risico de EAEVE-accreditatie te verliezen, hebben de Universiteit Antwerpen en de Universiteit Gent een voorstel uitgewerkt voor de invoering van een toelatingsexamen diergeneeskunde, naar analogie met de toelatingsexamens arts en tandarts. Dit voorstel werd besproken met de andere universiteiten tijdens het VLIR-bureau van 27 januari 2021, waarbij de andere universiteiten zich positief uitgesproken hebben over het voorstel.

4. Probleemstelling

De accreditatierapporten van 2010 en 2013 geven duidelijk aan dat door de grote instroom van studenten de limieten inzake opleidingscapaciteit (onderwijs en infrastructuur) van de opleidingen diergeneeskunde bereikt, zoniet reeds overschreden zijn. Sindsdien zijn de studentenaantallen zelfs nog toegenomen. Dit wordt weergegeven in tabel 1 (evolutie van het aantal generatiestudenten, het aantal trajectstarters, het aantal actieve inschrijvingen en het aantal uitgereikte diploma's in de

⁷ BVR van 22 februari 2019 houdende wijziging van de bijlage bij het BVR van 23 februari 2018 tot vastlegging van de lijst van de bacheloropleidingen waarvoor deelname aan een niet-bindende toelatingsproef een voorwaarde voor inschrijving is

bacheloropleidingen diergeneeskunde) en tabel 2 (evolutie van het aantal trajectstarters, het aantal actieve inschrijvingen en het aantal uitgereikte diploma's in de masteropleiding diergeneeskunde). Dit betekent dat de druk op de opleidingscapaciteit nog is toegenomen, wat een invloed heeft op de kwaliteit van de opleidingen en kan leiden tot het mogelijke verlies van de Europese (EAEVE) accreditatie. Daarnaast hebben de grote studentenaantallen een impact op de veiligheid in de dierenkliniek en veroorzaakt het groot aantal afgestudeerden een overaanbod aan dierenartsen in bepaalde sectoren. Op deze punten wordt hierna verder ingegaan.

Zoals ook blijkt uit de accreditatierapporten is de studentenpopulatie in de opleidingen diergeneeskunde een grote heterogene groep met een aantal specifieke kenmerken:

- een groot aantal Nederlandse studenten;
- een aandeel studenten met een onvoldoende grote component wiskunde en wetenschappen in de vooropleiding;
- een laag studierendement.

De huidige cijfers bevestigen deze knelpunten binnen de studentenpopulatie diergeneeskunde.

4.1. Evolutie van het aantal studenten

De volgende twee tabellen geven de evolutie weer van het aantal studenten in de bachelor- en de masteropleiding diergeneeskunde sinds 2010-2011. Alhoewel de studentenaantallen schommelen is er algemeen genomen nog een groei van zowel de generatiestudenten, de trajectstarters als van de actieve inschrijvingen ten opzichte van 2010-2011. Ook het aantal uitgereikte diploma's is over het algemeen toegenomen.

Tabel 1: Evolutie van het aantal generatiestudenten, trajectstarters en actieve inschrijvingen in een diplomacontract in de bachelor diergeneeskunde en van het aantal uitgereikte diploma's

	Generatiestudenten		Trajectstarters**		Actieve inschrijvingen		Diploma's***	
	Aantal	Evolutie t.o.v 2010-2011	Aantal	Evolutie t.o.v 2010-2011	Aantal	Evolutie t.o.v 2010-2011	Aantal	Evolutie t.o.v 2010-2011
2010-2011	413	100,00%	504	100,00%	1 203	100%	185	100%
2011-2012	417	101,00%	527	104,56%	1 279	106,30%	211	114,10%
2012-2013	427	103,40%	519	102,98%	1 348	112,10%	216	116,80%
2013-2014	456	110,40%	559	110,91%	1 435	119,30%	262	141,60%
2014-2015	393	95,20%	467	92,66%	1 347	112,00%	262	141,60%
2015-2016	376	91,00%	461	91,47%	1 305	108,50%	280	151,40%
2016-2017	418	101,20%	506	100,40%	1 323	110,00%	276	149,20%
2017-2018	498	120,60%	632	125,40%	1 430	118,90%	253	136,80%
2018-2019	491	118,90%	608	120,63%	1 500	124,70%	207	111,90%
2019-2020*	429	103,87%			1 486	123,50%		
2020-2021*	440	106,54%			1 529	127,10%		

**De gegevens van academiejaar 2019-2020 en 2020-2021 werden nog niet officieel gevalideerd*

Voor 2019-2020 gaat het om de stand van zaken op 28/11/2020

Voor 2020-2021 gaat het om de stand van zaken op 31/10/2020 (Hoger onderwijs in cijfers).

***Aangezien de gegevens van academiejaar 2019-2020 nog niet officieel werden gevalideerd, is het nog niet mogelijk om het aantal trajectstarters in dit academiejaar toe te voegen.*

*** Aangezien de gegevens van academiejaar 2019-2020 nog niet officieel werden gevalideerd, is het is nog niet mogelijk om deze diploma-aantallen toe te voegen.

Tabel 2: Evolutie van het aantal trajectstarters en actieve inschrijvingen in een diplomacontract in de master diergeneeskunde en van het aantal uitgereikte diploma's

	Trajectstarters**		Actieve inschrijvingen		Diploma's***	
	Aantal	Evolutie t.o.v 2010-2011	Aantal	Evolutie t.o.v 2010-2011	Aantal	Evolutie t.o.v 2010-2011
2010-2011	179	100,00%	622	100%	205	100%
2011-2012	204	113,97%	620	99,70%	159	77,60%
2012-2013	221	123,46%	681	109,50%	177	86,30%
2014-2015	246	137,43%	747	120,10%	182	88,80%
2014-2015	249	139,11%	812	130,50%	217	105,90%
2015-2016	263	146,93%	851	136,80%	226	110,20%
2016-2017	256	143,02%	871	140,00%	230	112,20%
2017-2018	263	146,93%	906	145,70%	274	133,70%
2018-2019	246	137,43%	869	139,70%	266	129,80%
2019-2020*			832	133,80%		
2020-2021*			827	132,96%		

*De gegevens van academiejaar 2019-2020 en 2020-2021 werden nog niet officieel gevalideerd
Voor 2019-2020 gaat het om de stand van zaken op 28/11/2020

Voor 2020-2021 gaat het om de stand van zaken op 31/10/2020 (Hoger onderwijs in cijfers).

**Aangezien de gegevens van academiejaar 2019-2020 nog niet officieel werden gevalideerd, is het nog niet mogelijk om het aantal trajectstarters in dit academiejaar toe te voegen.

*** Aangezien de gegevens van academiejaar 2019-2020 nog niet officieel werden gevalideerd, is het is nog niet mogelijk om deze diploma-aantallen toe te voegen.

4.2. Het aantal studenten overstijgt de opleidingscapaciteit

a. Verlies van de Europese (EAEVE) accreditatie

In 2023 zullen de opleidingen diergeneeskunde in Vlaanderen opnieuw een Europese visitatie ondergaan. Het behalen van de EAEVE-accreditatie is essentieel voor de internationale uitstraling van de faculteit diergeneeskunde én de universiteiten, maar ook voor het garanderen van de werkzekerheid van afstuderende dierenartsen binnen en buiten België. Zo krijgen dierenartsen van niet-geaccrediteerde faculteiten minder opleidingsmogelijkheden in het buitenland waaronder de Europese georganiseerde specialisatie-opleidingen onder de vleugels van de European Board of Veterinary Specialisation (EBVS). Bovendien komen de klassieke beroepsmogelijkheden in het gedrang: dierenartsen afkomstig van een niet-geaccrediteerde faculteit worden niet langer aanvaard om te werken als practicus in bepaalde Europese landen waaronder het Verenigd Koninkrijk, tenzij ze terug een zwaar examen afleggen.

De grootste struikelblokken voor het behouden van de Europese accreditatie zijn⁸:

⁸ Bron: Universiteit Gent en Universiteit Antwerpen

- onvoldoende academisch personeel per student (ratio aantal personeel/aantal studenten: UGent 0,07, UAntwerpen 0,03, EU gemiddelde 0,16, EAEVE minimum 0,13);
- onvoldoende dierenartsen per afgestudeerde (ratio aantal dierenartsen/aantal studenten: UGent 0,43, Europees gemiddelde 0,87, EAEVE minimum 0,59);
- onvoldoende ondersteunend personeel per afgestudeerde (ratio aantal personeel/aantal studenten: UGent 0,31, Europees gemiddelde 0,94, EAEVE minimum 0,57);
- onvoldoende aantal patiënten per afgestudeerde bij de gezelschapsdieren, ondanks de succesvolle kliniek kleine huisdieren met meer dan 12.000 patiënten per jaar (ratio aantal patiënten/aantal studenten: UGent 25,15, Europees gemiddelde 70,48, EAEVE minimum 42,01);
- studenten van de 1e en 2e masterjaren kunnen te weinig *hands-on* ervaring opdoen in de verschillende klinieken door de overvolle bezetting van studenten, waardoor het polyvalente aspect van het afgeleverde dierenartsdiploma, zijnde begincompetenties in alle diersoorten, een basisvereiste van de EAEVE, onder druk komt te staan.

b. Praktische opleiding (practica en klinieken)

Door het stijgend aantal studenten moeten alle practica in de beide bacheloropleidingen diergeneeskunde meermaals herhaald worden voor verschillende groepen, en vinden ze daarom ook plaats op latere tijdstippen (in het collegerooster en het curriculum) dan wenselijk. Sinds 2017 voldoen deze maatregelen nog amper, aangezien de groepen zelf steeds groter worden. Daardoor staat de kwaliteit van deze opleidingen onder druk.

In de masteropleiding, waar de klinische opleiding start, ontstaan nog grotere moeilijkheden, zijnde onvoldoende personeelsomkadering en middelen in verhouding met het stijgend aantal studenten. Het resultaat is dat de klinische opleiding van de studenten in het gedrang komt, terwijl de limiet van de goed draaiende klinieken én het maximaal aantal patiënten bereikt is. Zowel de studenten (opleidingsevaluaties 2012, 2014, 2016, 2018) als de dierenartsen in het werkveld (alumni-enquête 2016) wijzen hierop.

4.2. Veiligheid in de facultaire klinieken

a. Veiligheid van mensen en dieren

Door de dagelijkse grote aantallen studenten in de kliniek komt de persoonlijke veiligheid van de studenten, het personeel en zelfs het cliënteel en hun dieren in het gedrang. De combinatie van het noodzakelijk omgaan met zowel grote als kleine huisdieren tijdens de klinische opleiding en een massa studenten brengt soms gevaarlijke situaties met zich mee. In een aantal gevallen leidt dit helaas, en ondanks de aandacht van tal van medewerkers, tot lichamelijke schade.

b. Bioveiligheid

De bioveiligheid omvat alle maatregelen die worden genomen om de kans op insleep en verspreiding (naar mens en dier) van infectieziekten te beperken. De bioveiligheid moet te allen tijde gerespecteerd worden en is een essentieel onderdeel van de EAEVE-accreditatie. Bepaalde gerenommeerde faculteiten, zoals die van Uppsala en Nottingham, verloren door het niet voldoen aan de vereisten van de bioveiligheid tijdelijk hun accreditatie. De bioveiligheid in de klinieken staat momenteel zwaar onder druk door het grote aantal studenten. Hoe meer personen in de klinieken,

hoe hoger de infectiedruk met de kans op het overzetten van een infectie, niet alleen tussen de dieren onderling maar ook tussen dier en mens (de zogenaamde zoönose).

4.3. Werkveld

In Vlaanderen bedraagt het aantal dierenartsen per 100.000 inwoners 57, terwijl volgens de Europese enquête 2018 van de Federation of Veterinarians in Europe (FVE) het Europese gemiddelde 38 dierenartsen per 100.000 inwoners bedraagt⁹.

Verschillende enquêtes over de werkgelegenheid van de afstuderende dierenartsen werden reeds op geregelde tijdstippen door de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent uitgevoerd (alumni-enquête 2010, [alumni-enquête 2016](#), alumni-enquête 2020). Deze enquêtes wezen op een problematische situatie in bepaalde sectoren, zoals de kleine huisdieren en het paard. Door het overaanbod aan dierenartsen in deze sectoren werken dierenartsen aan een lagere verloning en duikt het probleem van schijnzelfstandigheid almaar meer op. Tevens is er het recente gegeven van de investeringsmaatschappijen in diergeneeskundige praktijken, naar analogie met de situatie bij de tandartsen, waarbij dierenartsen in loondienst genomen worden met tal van bindende voorwaarden. Deze tendens is al een onomkeerbare economische realiteit in de VS en de meeste Europese landen, waarbij finaal door de overvloed van Vlaamse dierenartsen het statuut van dierenarts mogelijks kan misbruikt worden, gezien het beperkt aantal beschikbare plaatsen in de sectoren die nu al overbevolkt zijn (kleine huisdieren, paard).

4.4. Kenmerken van de studentenpopulatie in de opleiding diergeneeskunde

De volgende tabellen geven een inzicht in een aantal kenmerken van de studentenpopulatie in de opleidingen diergeneeskunde. Zo geeft tabel 3 het aandeel Nederlandse studenten en het aandeel uitgereikte diploma's aan Nederlandse studenten weer, en dat voor de academiejaren 2010-2011 en 2018-2019. Dit aandeel is toegenomen bij de generatiestudenten, de trajectstarters en de actieve inschrijvingen in de bacheloropleiding. Wat het aandeel uitgereikte diploma's betreft, hier ziet men een kleine toename bij de bacheloropleidingen, maar een afname bij het aandeel masterdiploma's uitgereikt aan Nederlandse studenten. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat deze aandelen fluctueren van jaar tot jaar, maar ze zijn steeds lager dan de 32% in 2010-2011.

Tabel 3: Aandeel Nederlandse studenten

	% Nederlandse studenten 2010-2011	% Nederlandse studenten laatst beschikbare jaar (2018-2019) ¹⁰
Generatiestudenten	31,5	41,96
Trajectstarters bacheloropleiding	30,8	38,7
Trajectstarters masteropleiding	20,1	30,1
Totaal aantal inschrijvingen bacheloropleiding	30	36,4
Totaal aantal inschrijvingen masteropleiding	27,8	27,5

⁹ [FVE Survey 2018 WEB.pdf](#)

¹⁰ Laatste jaar waarvoor alle gegevens beschikbaar zijn

Aantal uitgereikte diploma's bacheloropleiding	23,2	24,2
Aantal uitgereikte diploma's masteropleiding	32,2	25,6

Ongeveer 90% van de generatiestudenten diergeneeskunde komt uit een ASO-richting. Tabel 4 geeft per ASO-richting het aandeel generatiestudenten weer ten opzichte van het totaal in alle richtingen SO (ASO, TSO, KSO en BSO).

Tabel 4: Aandeel generatiestudenten diergeneeskunde per studierichting in het ASO ten opzichte van het aantal generatiestudenten diergeneeskunde met een Vlaams secundair onderwijs diploma (ASO, TSO, KSO en BSO)

	Wetenschappen-wiskunde		Moderne talen-wetenschappen		Latijn-wiskunde		Latijn-wetenschappen		Humane wetenschappen		Economie-moderne talen		Totaal alle richtingen ¹¹
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal
2010-2011	88	35,63%	35	14,17%	21	8,50%	43	17,41%	12	4,86%	8	3,24%	247
2011-2012	96	35,42%	34	12,55%	36	13,28%	36	13,28%	14	5,17%	10	3,69%	271
2012-2013	82	30,94%	45	16,98%	32	12,08%	42	15,85%	15	5,66%	4	1,51%	265
2013-2014	102	37,09%	40	14,55%	24	8,73%	40	14,55%	9	3,27%	16	5,82%	275
2014-2015	104	42,62%	32	13,11%	20	8,20%	27	11,07%	8	3,28%	6	2,46%	244
2015-2016	83	38,97%	24	11,27%	22	10,33%	23	10,80%	8	3,76%	5	2,35%	213
2016-2017	94	34,94%	40	14,87%	29	10,78%	25	9,29%	10	3,72%	11	4,09%	269
2017-2018	114	40,71%	31	11,07%	22	7,86%	33	11,79%	7	2,50%	9	3,21%	280
2018-2019	110	41,51%	35	13,21%	18	6,79%	30	11,32%	9	3,40%	6	2,26%	265
2019-2020 ¹²	101	43,16%	34	14,53%	31	13,25%	23	9,83%	5	2,14%	12	5,13%	234

Tabel 5 kijkt naar het studierendement van de generatiestudenten in de bachelor diergeneeskunde (zowel globaal als naar het studierendement van de Belgische studenten en van de Nederlandse studenten afzonderlijk). Het globale studierendement van deze opleiding wordt ook vergeleken met het studierendement van generatiestudenten in 2 vergelijkbare opleidingen, namelijk de bachelor biologie en de bachelor bio-ingenieurswetenschappen. Het studierendement in diergeneeskunde ligt beduidend lager dan dat in de 2 andere opleidingen. Het studierendement van de Nederlandse generatiestudenten is in de opleiding diergeneeskunde lager dan dat van de Belgische generatiestudenten.

¹¹ Totaal alle richtingen = ASO, TSO, KSO en BSO

¹² Gegevens stand van zaken 28/11/2020

Tabel 5: Het studierendement van generatiestudenten in de bachelor diergeneeskunde, bio-ingenieurswetenschappen en biologie

Studierendement	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Bachelor in de diergeneeskunde (globaal)	51,50%	53,80%	53,98%	52,28%	53,93%	54,86%	53,17%	49,31%	47,39%
Bachelor in de diergeneeskunde (Belgische studenten)	59,05%	56,37%	59,48%	56,28%	59,87%	61,91%	56,07%	53,18%	50,10%
Bachelor in de diergeneeskunde (Nederlandse studenten)	37,51%	50,00%	47,03%	45,52%	45,79%	45,34%	48,05%	44,65%	45,23%
Bachelor in de bio-ingenieurswetenschappen	71,70%	71,88%	70,41%	68,25%	70,54%	69,93%	65,87%	64,76%	66,23%
Bachelor in de biologie	65,41%	66,24%	63,74%	60,25%	60,16%	67,88%	63,14%	61,02%	63,85%

5. Voorgestelde beleids optie

De probleemanalyse geeft duidelijk aan dat er binnen diergeneeskunde een combinatie van elementen speelt waarvoor oplossingen moeten gezocht worden. De quasi continue toename van de studentenaantallen heeft geleid tot aantallen die de opleidingscapaciteit van de faculteiten diergeneeskunde overstijgen, wat een impact heeft op de kwaliteit van de opleidingen diergeneeskunde. Vooral de druk op het klinische onderwijs in deze opleidingen is groot: de studentenaantallen zijn te groot om dit steeds op een kwaliteitsvolle, veilige manier te organiseren. Dit houdt dan ook het reële risico in van het verlies van de Europese EAEVE accreditatie en leidt tot veiligheidsrisico's in de dierenklinieken, zowel voor de mensen als voor de dieren. Een uitbreiding van de onderwijscapaciteit, door bijvoorbeeld de mogelijkheid te creëren om een tweede masteropleiding in Vlaanderen aan te bieden, is geen optie. Allereerst is er nu al een teveel aan afgestudeerde dierenartsen. Een bijkomende masteropleiding zou dit probleem enkel versterken. Daarenboven is dat een zeer dure optie, door de noodzakelijke zware investeringen in een bijkomende dierenkliniek. Het opschalen van de huidige dierenkliniek aan de Universiteit Gent, ook zeer kostelijk, is evenmin een optie. De EAEVE-normen voor accreditatie bevatten ook een minimum aantal patiënten per student. De opleiding diergeneeskunde, afstudeerrichting gezelschapsdieren, aan de Universiteit Gent heeft ondanks een goed draaiende kliniek, voorlopig juist genoeg patiënten om aan de minimumnormen van de EAEVE te voldoen. Het opschalen van de kliniek zal niet zorgen voor een toename van het aantal patiënten.

Komt daarbij dat de studentenpopulatie een grote heterogene groep is met een aantal specifieke kenmerken, zoals een laag studierendement, in vergelijking met gelijkaardige opleidingen, en een groot aantal Nederlandse studenten.

Een aspect dat in deze discussie ook niet uit het oog mag verloren worden, is dat de opleiding diergeneeskunde een dure opleiding is, zowel voor de overheid als voor de studenten. Naast de masteropleiding geneeskunde is de masteropleiding diergeneeskunde de enige masteropleiding met een studieomvang van 180 studiepunten. Voor de berekening van de financieringspunten in het kader van de werkingsuitkeringen heeft deze masteropleiding het hoge puntengewicht van 3.

Tot slot mag ook het dierenwelzijn niet uit het oog verloren worden.

Deze unieke combinatie van omstandigheden - verantwoord dan ook een beperking van de instroom in de opleiding diergeneeskunde. In navolging van het Regeerakkoord, de Beleidsnota Onderwijs, de Beleids- en begrotingstoelichting bij de begroting 2021 en de vraag van de Universiteit Gent en de Universiteit Antwerpen, wordt met deze nota voorgesteld om naar analogie met de huidige toelatingsexamens arts en tandarts een toelatingsexamen in te voeren voor de bacheloropleiding diergeneeskunde. Daarmee wordt dan ook een versterking van de kwaliteit van

deze opleidingen beoogt, evenals het garanderen van de veiligheid binnen deze opleidingen zowel voor de studenten, de personeelsleden als voor de dieren zelf, en een uitstroom naar de arbeidsmarkt die beter voldoet aan de vraag naar dierenartsen. Dit alles draagt ook bij tot het welzijn van de dieren.

Dit toelatingsexamen zal voor de eerste keer worden georganiseerd vóór de start van het academiejaar 2023-2024. Zoals bij de toelatingsexamens arts en tandarts wordt het een vergelijkend examen waarbij het aantal geselecteerden bij voorbaat wordt bepaald.

De verplichting tot deelname aan het toelatingsexamen diergeneeskunde en de gunstige rangschikking geldt voor iedere student die zich vanaf het academiejaar 2023-2024 voor het eerst inschrijft in de bacheloropleiding diergeneeskunde. Er worden overgangmaatregelen voorzien die vergelijkbaar zijn met deze van de toelatingsexamens arts en tandarts.

Het startquotum wordt bij Besluit van de Vlaamse Regering vastgelegd. Dit quotum is niet, zoals bij arts en tandarts, gelinkt aan een federale contingentering die de toegang tot het beroep regelt. De Universiteit Gent en de Universiteit Antwerpen stelden een concreet startquotum voor van studenten. Dit aantal was gebaseerd op de volgende elementen:

- de EAEVE normen voor de Europese accreditatie, onder meer de ratio's academisch personeel/ aantal studenten, ondersteunend personeel/aantal studenten, aantal dierenartsen/ aantal studenten, aantal patiënten/aantal studenten (zie ook punt 4.2.);
- de onderwijscapaciteit van de faculteiten diergeneeskunde (beschikbaar personeel en aanwezige infrastructuur);
- het benodigde aantal dierenartsen in Vlaanderen.

De expertencommissie zal dit meenemen in haar verder onderzoek naar het invoeren van een numerus fixus of numerus clausus.

Zoals bij de toelatingsexamens arts en tandarts kan de Vlaamse Regering het startquotum jaarlijks aanpassen rekening houdend met een of meer opleidingsgerelateerde criteria.

Zoals bij de toelatingsexamens arts en tandarts is de basisdoelstelling het selecteren van kandidaten met de grootste kans op succes in de opleiding diergeneeskunde. Het toelatingsexamen diergeneeskunde beoogt dan ook het toetsen van de bekwaamheid van de studenten om een opleiding diergeneeskunde met succes af te ronden. Het toelatingsexamen zal dan ook toetsen omvatten die betrekking hebben op:

- 1° kennis en inzicht in wetenschappen, afgestemd op de tweede en de derde graad van het algemeen secundair onderwijs;
- 2° generieke competenties die aansluiten bij themata uit de beroepspraktijk van dierenartsen.

Een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de opleidingen diergeneeskunde van de Universiteit Gent en de Universiteit Antwerpen, de examencommissie arts-tandarts en de overheid buigt zich momenteel over de verdere concretisering van het toelatingsexamen diergeneeskunde. Daarbij komen de volgende onderwerpen aan bod: de organisatie van het toelatingsexamen, de samenstelling van de examencommissie, de mate waarin dit examen afgestemd is op de toelatingsexamens arts en tandarts, de concrete examenonderdelen, de fine tuning van het

startquotum, het al dan niet inbouwen van een slaagcriterium. De resultaten van deze werkgroep zullen meegenomen worden in de decretale uitwerking van het toelatingsexamen diergeneeskunde.

Daarnaast wordt op korte termijn een capaciteitscommissie samengesteld die advies zal geven aan de Vlaamse Regering over het invoeren van een numerus clausus of een numerus fixus alsook over het maximum aantal kandidaten dat jaarlijks tot de opleiding Diergeneeskunde in Vlaanderen kan worden toegelaten.

Bij de samenstelling van deze Capaciteitscommissie Diergeneeskunde zal ervoor gezorgd worden dat niet enkel de aanbodzijde maar ook de behoeftezijde is vertegenwoordigd. Vertegenwoordigers van de bezorgdheden van de belangen van de aanbodzijde zijn o.a. de universiteiten en opleidingen, de dierenartsenpraktijken met stageplaatsen, ... De behoeften/noden van de personen met een dierenzorgnood kunnen worden vertegenwoordigd door o.a. werkveldsector (dierenartsen uit de gezelschapsdierensector, paardensector, nutsdierensector, industrie, onderzoek), landbouwsector, Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen, ... Daarnaast krijgen ook de studenten een plaats.

Op die manier kan de commissie op een evenwichtige en transparante wijze analyseren, verantwoorden en adviseren. Dit evenwicht zal garanties bieden dat de adviezen van de Capaciteitscommissie Diergeneeskunde kaderen binnen de ruimere wetenschappelijk geobjectiveerde doelstellingen in de dierenzorg en de bredere tendensen en evoluties in de samenleving, ook rekening houdend met de nieuwe trends in het diergeneeskundig landschap.

Het is belangrijk dat er bij het inschatten van zorgbehoeften gewerkt wordt op basis van zo ruim mogelijk verzameld cijfermateriaal. Elementen die zullen worden meegenomen in het advies zijn:

- Gegevens over studenten diergeneeskunde in Vlaanderen: slaagpercentages, studierendement, doorstroom naar de master
- Gegevens over afgestudeerden in Vlaanderen: aantal studenten met het diploma dat toch voor een ander beroep kiest, aantal studenten dat afstudeert in Vlaanderen maar beroep uitoefent in het buitenland, financiële situatie van dierenartsen
- Vlaamse cijfers over aantal dieren, onderscheid tussen aanbod en behoefte voor kleine dieren en grote dieren, aantal dierenartsen dat de maatschappij nodig zal hebben binnen x jaar
- Europese cijfers en quota over aantal dierenartsen/inwoner, aantal studenten diergeneeskunde/inwoner, aantal dierenartsen/aantal dieren, aantal studenten diergeneeskunde/aantal dieren, etc.
- Europese kwaliteitscriteria en –quota van het Europees accreditatieorgaan voor dierenartsen (European Association for Establishments for Veterinary Education) die een garantie bieden voor een veilige en kwalitatieve opleiding en dus behoud van accreditatie
- Nieuwe trends in het diergeneeskundig landschap (technologische ontwikkelingen, investeringsmaatschappijen, groepspraktijken, ..)

Toekomstige financiering van de opleidingen diergeneeskunde

Vanaf het begrotingsjaar 2017 is er voor de opleidingen geneeskunde binnen het systeem van de werkingsuitkeringen een aparte regeling uitgewerkt. Daarbij werd het aandeel in het onderwijsvariabel deel “VOWun” dat de opleidingen bachelor in de geneeskunde, master in de geneeskunde, master in de huisartsgeneeskunde van de 4 universiteiten die zowel de bacheloropleiding als masteropleiding in de geneeskunde en masteropleiding in de huisartsgeneeskunde aanbieden, genereren, vastgelegd op een bepaald percentage, zijnde het gemiddeld procentueel aandeel dat die opleidingen in VOWun van de begrotingsjaren 2012, 2013, 2014, 2015 en 2016 genereren. Dit bedrag wordt dan verdeeld onder de 4 universiteiten op basis van het aandeel dat elke universiteit (Universiteit Gent, Universiteit Antwerpen, Vrije Universiteit Brussel en Katholieke Universiteit Leuven) in het aantal uitgereikte diploma’s in de bacheloropleiding geneeskunde en de masteropleidingen – master in de geneeskunde, master in de huisartsgeneeskunde en master in de specialistische geneeskunde – genereert.

De financiering van de opleiding diergeneeskunde zal na de invoering van het toelatingsexamen op een analoge manier gebeuren. Het aandeel in het onderwijsvariabel deel “VOWun” dat de opleidingen bachelor in de diergeneeskunde en master in de diergeneeskunde genereren in het begrotingsjaar voorafgaand aan de invoering van het toelatingsexamen diergeneeskunde wordt vastgelegd. Dit aandeel wordt onder de beide universiteiten verdeeld op basis van het aandeel van elke universiteit in het aantal uitgereikte diploma’s in de bacheloropleiding en masteropleiding diergeneeskunde in de periode 2013-2014 tot en met 2017-2018 (dit komt neer op een verdeling 19%-81%).

Op basis van de berekeningen voor het begrotingsjaar 2021 zou het gaan over een bedrag van ongeveer 17 mio euro dat dan moet afgezonderd worden. Dit bedrag is gebaseerd op het huidige aantal studenten. Door de invoering van een toelatingsexamen zal de instroom in deze opleidingen verminderen, maar de financiering zal gebaseerd blijven op de huidige hogere aantallen.

Deze werkwijze is te verantwoorden omdat de studies diergeneeskunde duur zijn en vergelijkbaar met deze van geneeskunde. Naast een basisopleiding, die aanzienlijke en blijvende investeringen vereist (o.m. laboratoria voor praktische oefeningen, bio-veilige dissectiezalen, microscopiezalen e.d.), moet een universitaire dierenkliniek die 24/7 draait eveneens op een hoog niveau blijven werken o.m. met hoogtechnologische apparatuur, voldoende ondersteunend personeel etc. Het gaat hier om vaste kosten en investeringen die niet gelieerd zijn aan het aantal studenten in de opleiding. Het is daarom van belang dat de opleidingen de huidige financiële ondersteuning kunnen behouden en dat de invoering van een toelatingsexamen diergeneeskunde niet resulteert in een vermindering van de financiering voor de bachelor- en de masteropleiding in de diergeneeskunde aan de Universiteit Gent en de Universiteit Antwerpen.

6. Vervolgtraject - implementatie visienota

De volgende stappen in het proces zijn:

- onmiddellijk na de goedkeuring van deze visienota komt er een communicatie, zodat potentieel toekomstige studenten bij hun studiekeuze voor het 5de jaar secundair onderwijs hiermee rekening kunnen houden;
- in september 2021 wordt deze visienota besproken in de Commissie Onderwijs van het Vlaams Parlement;
- aan de strategische adviesorganen wordt de suggestie gedaan om eventueel een advies op eigen initiatief uit te brengen;
- het decretale proces wordt opgestart, met het oog op een afronding voor het zomerreces 2022;
- de nodige uitvoeringsbesluiten worden geïnitieerd;
- het eerste toelatingsexamen diergeneeskunde wordt georganiseerd voor het academiejaar 2023-2024.